

050
c13

COSINZEANA

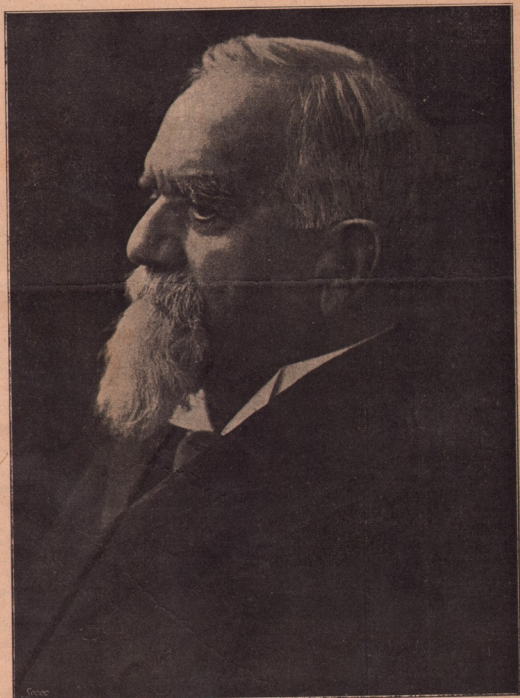
REVISTA ILUSTRATĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul IV. — Nr. 1. (1914)

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe 1/2 an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dolari. — Germania 15 M.

Orăștie, la Crăciun 1913.

Titu Maiorescu, distins om de știință și om de literatură, fost președinte al Academiei Române și regent al Regelui României, ord ce se dă de
seful bibliotecii din Orăștie.

Biblioteca Județeană
"OVID DENSUSIANU"
Hunedoara-Deva
Nr. inv. 360.036

106

SĂRBĂTOAREA NOASTRĂ

putem numi și noi Români transilvăneni, prăznuirea strălucită ce s'a făcut dlui *Titu Maiorescu*, întâiul sftinic al Maestății Sale Regelui Carol al României, în zilele de grea cumpănă prin cari trecu Țara în anul 1913.

Pentru energia și înțelepciunea cu care dl Maiorescu a condus, în calitate de prim-ministru al țării, guvernul și acțiunea României în aceste zile cu primejdii, și pentru ținuta sa plină de demnitate în conducerea istorice conferențe de pace dela București, — regele Carol a distins pe luminatul său sftinic, sub care țara ajunsese la mărirea de hotare, dar la o și mai prețioasă mărirea de vază în ochii tuturor statelor europene, — dându-i Marele Ordin Carol I, în cel mai înalt grad de distincție, care se dă numai domnitorilor!

Onoarea cea mare ce a ajuns pe acest fericit bărbat, atinge în mod așa de plăcut și inimile noastre, ale Românilor din Ardeal, Bănat și Ungaria, când ne aducem aminte de faptul, că acest ilustru domn, din Ardealul nostru este pogorător. Tatăl lui Titu Maiorescu a fost *Român ardelean*, care și-a făcut studiile în Blaj, Cluj, Pesta și Viena, — și numai târziu a trecut în România, înființând acolo la 1836, o școală, în Mehedinți, și punându-se în slujba culturii naționale în Țară, unde era încă mare lipsa de propoveditori ai culturii românești.

Fiu al acestui ardelean, trecut ca apostol cultural în România, e dl *TITU MAIORESCU*, care și el a fost multă vreme socotit de cetățean ungar.

În anul revoluției, iscate și în Țară, la 1848, fiindcă tatăl

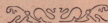
său plecase în Germania, a venit cu mamă-sa și a stat 4 ani la Brașov, la unchiul său Ioan Popazu, pe atunci protopop la Brașov, mai târziu episcop la Crașovești. Se trăsesse spre căminul familiei, spre Ardealul în care își avea și își are rudele. Abia la 1867, când era om de 27 ani, a fost primit de corpurile legiuitoare de cetățean român. Și iată-l azi stând pe cea mai înaltă treaptă pe care poate urcă un cetățean al țării sale, ca întâi sftinic al regelui, conducând naia patriei sale în zile de cea mai mare însemnătate, pentru ce fu distins de regele său, cu un ordin ce se dă numai domnitorilor!

Sufletele noastre, care se luminează și ele de orice fapt frumos petrecut în regatul fericiților noștri frați liberi, înregistrează cu atât mai cu multă plăcere această sărbătorire a prea lăudatului bărbat, cu cât îl știm pogorător din Ardealul nostru roditor de bărbăți aleși.

Iar când adaugem la asta, că și unul din cei 5 capi ai oștirii române care-și duse țara la mărirea, dl *general Culcer*, cuceritorul *Silistrei*, distins asemenea de regele Carol în mod deosebit, e și dânsul pogorător din o familie ardelenască (tatăl dsale a fost medicul *Culcer* din comuna Stârț, distr. Crasnei, trecut în România cam pe-o vreme cu tatăl lui Maiorescu), — bucuria noastră e și mai deplină. Căci pe lângă *Lazar-ul* nostru dat României, vădesc și aceste două nume, *Maiorescu* și *Culcer*, că element plin de sănătate e acest popor al nostru din Transilvania, Ungaria și Bănat, din care, iată, se ridică bărbăți ce se știu înălța până lângă tronul țării în care au descăle-

cat, și săvârșesc pentru patrie faptele cele mai strălucite!

Prezintăm, de acest sfânt praznic, cu viuă plăcere în fruntea acestui număr chipul sărbătoritului *Maiorescu*, iar pe pagina următoare pe al dlui general *Culcer*, rugând cerul care s'a îndurat a lăsa să se nască pe pământ Fiul său, să învrednicească poporul nostru a da naștere la mulți astfel de bărbăți, după a căror fapte să aibă sărbători sufletești ca și acestea.

Abonații noștri.

Simțim nevoia, iubitorilor noștri abonați, ca să stăm nițel cu doaostră de vorbă și să vă destăinuim ceva din frământările, cari se zbat în cursul unui an în sufletul nostru. Sărbătorile sfinte ale Crăciunului sunt prilejul cel mai potrivit pentru aceasta: în fiecare casă coboară atunci bucuria, pacea și iubirea și fiecare suflet înțeleptor simțește mai mult, ca altă dată, nevoile și durerile altora...

Și noi de nevoi și de dureri vrem să vă vorbim, iubitorilor abonați, de acele nevoi și dureri, pe cari le întâmpinăm în cursul unui an și cari adesea ne copleșesc atât de mult, încât, — dacă n'am avea credința, că munca noastră trebuie să dea odală și-odată roade, — ni s'ar ridică ca stavilare de nebiruit, în drumul, pe care mergem de trei ani de zile încheiați.

...De trei ani de zile, — scurtă vreme în viețașă anui om, care nu luptă îndărjit cu viețașă și nu câștigă în fiecare zi câte-o luptă asupra ei. Pentru noi și pentru viețașă acestei reviste însă, pe care doaoastră o primiți cu dragoste în fiecare duminică în casă, ca pe un prieten, care vrea numai bucurie și seninătate să vă aducă, — acești trei ani au fost lungi, fiindcă au fost o luptă continuă, pentru ținuta urmăriată pe deoparte, iar pe de cealaltă parte o luptă cu gretările uriașe ce le re-

GENERALUL CULCER, unul din cei 5 capi ai armatelor române ce au năvălit în Bulgaria și lângă hotarele Țării. E scoborător din familie ardelenescă, din Crasna. E cuceritorul Silistrei.

clamă editarea unei reviste, care a căutat să-și facă drum în ani atât de grei și între împrejurări atât de neplăcute! Și nu ne-am plâns până acum — deși atât de des ni-a venit să ne plângem! Nu ni-am plâns, fiindcă am înțeles, că lipsuri și necazuri își poartă umbra peste tot pământul românesc. Nu ne-am plâns, publicului nostru cetitor, ca să nu-i mai tulburăm și noi seninătatea, care i-a rămas, — dar în sufletul nostru am sângerat cu atât mai mult!

Acum însă, iubiți abonați, când încheam anul al III-lea și începem un nou an de muncă, simțim, că ar fi un păcat împotriva însăși convingerilor noastre, ca să mai tăcem! Simțim, că tăcerea aceasta ar fi greșită să ni-o mai impunem!

De aceea, în preajma sfințelor sărbători de-acum, printre rugăciunile copilășilor și ale dragilor Dvoastră, se ridică și ruga noastră modestă, dar hotărâtă, prin care vă cerem și noi un dram de mai multă bunăvoință și sprijin! Vă rugăm, ca să îmbrățișați cu dragoste revista noastră, s'o răspândiți între cunoscuți și prieteni, și să ne dați și pe mai departe sprijinul D-voastră prețios, achitând regulat abonamentul. Iar acei dintre D-voastră, cari mai au și ceva restanță, să binevoiască a ni-o achita și pe aceasta, căci restanțele acestea, mici pentru D-voastră și neînsemnate, la noi,

— adunându-se multe, — se ridică la sume mari și grele, cari tocmai cle ne apasă umerii, ca o povară ce abia o mai putem purta...

Cu acestea, iubiți abonați și sprijinitori ai muncii noastre culturale, vă dorim sărbători ferice și vesele și dorim că anul ce vine, să fie și pentru D-voastră și pentru noi, un an cu mai mult rod și cu mai multă bucurie.

Redacția și administrația revistei

„Cosinzeana“.

Evoluția aviatice.

Cel mai genial produs de azi al tehnicii: mașina de zburat, se apropie de ultima fază a dezvoltării sale. După dibuirile pline de primejdii, după număratoarele jertfe prestate, astăzi — deși numărul aviatorilor, care în 1908 era 5, s'a ridicat azi peste 6000, — morții, în proporții cu acest număr, s'au redus în mod simțitor. Mașina zboară pe aripile vântului cu o siguranță aproape tot atât de mare, cum e aceea, cu care aleargă automobilul pe șosele ori expresul pe șinele lui tari de fier. Că nenorociri se mai întâmplă și că zările încă tot mai înregistrează adesea jertfe, nu mai însemnează, că aeroplanul ar fi mijloc de comunicație periculos și nepractic.

S'ar putea spune aceasta numai în cazul, când nu s'ar prăvăli an de an zeci de trenuri de pe șine și nu s'ar zdrobi an de an zeci de automobile pe șoselele croite pe pământul — crezut sigur.

Așa însă, nu! Nenorociri sunt și ici și colea, dar acestea nu mai sunt nenorociri, cari să dovedească nepracticitatea și primejdia aeroplanului. Sunt nenorociri inevitabile — mai corect zis: explicabile — întocmai după cum sunt explicabile nenorocirile la automobile, trenuri ori vapoare... Și-așa aeroplanul s'apropie, după cum am zis, de ultima etapă a dezvoltării sale. Incepe a se folosi la lucrări practice: menirea lui adevărată. Odată cu aceasta și se îngheabă apoi și istoricul, pe care-l au întocmai și celelalte mijloace de comunicație, toate!

Istoricul acesta e interesant și e o pecete mai mult pe conduita progresului omenesc, care tinde spre perfecție.

Scriitorul francez Roger Dépag-niat, are marele merit de a fi făcut începutul acesta de istorie a aviației și cartea dânsului apărută mai zilele trecute, a avut o deosebită trecere și un deosebit tiraj. Din aceasta aflăm, că cel dintâi care a căzut jertfă zborului, a fost Lillien-thal, în 1898. Lillien-thal însă zboară „științific“ și moartea lui nu-l efectul unei greșeli de motor, ci a unei nebagări de seamă ușoare.

Închinare străbunului frumos obiceiul creștin de a umbla cu colinda.

După moartea lui în proximitate zece ani, până în 1908, nu se mai înregistrează nici o moarte. Și în acești zece ani au zburat oamenii mereu, aproape zi de zi. Moartea lui Lilienthal însă i-a făcut precauți și nițel chiar timizi. Probele lor se reduceau la acelea, de a cunoaște funcționarea aparatului și aerul. Se ridicau la câțiva metri dela pământ și parcurgeau distanțe neînsemnate: *învoțau să zboare*, după cum o învăța aceasta orice pușor, cărui încep să-i crească aripile și se dorește în nemărginirea albastră, ce-i surăde atât de promițător și atât de dulce.

După acești zece ani de continuare probe și de continuare temeri însă, apar oameni noi pe arenă, cari își însușesc în câteva săptămâni tot ce au învățat alții în zece ani... Văzduhul cu farmecul lui îi îmbeață și — deși necunosători perfecți ai acestuia — încrezuți totuși în aparat și în sângele lor rece, pornesc pe drumul ademenitor cu mai mult avânt și fără teamă de moarte. Ajung recordul de înălțime de 30 de metri și presa atunci jubilează. În parlamentul francez deputatul *Painlevé* vorbește despre aviație și afirmă cu multă hotărâre naivă, că aeroplanul s'ar putea ridica și până la 500 metri. — După trei săptămâni de probe continue după asta, aviatorii *Chavez* și *Morane* ajung recordul de înălțime de 3000 de metri.

Cu aceasta se 'ncepe în istoria aviației epoca primejdiilor și a nenorocirilor. În albastrul văzduhului la înălțime atât de mare, funcționarea motorului nu se mai poate

controlă cu sânge rece, iar distanțele lungi învoalvă și de sine periculul.

În anul 1912 cad jertfă zborului 140 de aviației și cu aceasta se face record. Aproape tot pe două zile și jumătate cade un mort. E cel mai tragic an în istoria aviației. Jertfele lui multe puteau ușor pune stavilare încercărilor mai de parte; pe de altă parte însă impune inventatorilor o perfecționare a aeroplanului... Și cu tot numărul acesta al morșilor, în proporție cu numărul zburătorilor, primejdia nenorocirilor dispăre din ce în ce, începând încă cu 1908. În acest an zboară 5 și moare 1. În 1909 zboară 50, mor 3; în 1910 zboară 500, mor 29; în 1911 zboară 1500, mor 78; în 1912 zboară 5800 și mor 140 de inși. Dacă scoatem în relief și faptul, că cei 5 aviatori din 1908 percurg un drum scurt, abia 1600 kilometri, iar cei 5800 din 1912 unul de 20 milioane de kilometri, prin urmare un drum cu mult mai plin de primejdii și mai greu, — trebuie să recunoaștem ce autorul acestei cărți susține: că primejdiile și nenorocirile aeroplanului începând cu 1908 mereu se reduc. Până la anul acesta ține prima epoca a aviației: epoca primitivă, a încercărilor, a uceniciei. Dela 1908 până la 1912, e epoca recordurilor mari și a martirilor, iar după asta urmează epoca zborului sigur și liniștit, epoca industrială a ei.

De-acum mașina de zburat se va perfecționa tot mai mult și va intra în șirul celorlalte mijloace de comunicație: a trenurilor, a automobilelor și a vapoarelor. Va oferi

Cardinalul Rampolla, mort zilele astea la Roma A fost secretarul prim al Papei Leo, ba chiar spiritus-rector al întregii politici a Vaticanului. Sub noul Papă Pius, a dus viața aproape cu totul retrasă, măhnit de nedreptatea ce i s'a făcut a nu fi ales el după Leo, precum merita.

și ea aceleași siguranțe ca și acesta și va avea marelă avantaj de-a te purta ca gândul: repede, lin, plăcut, dumnezește.

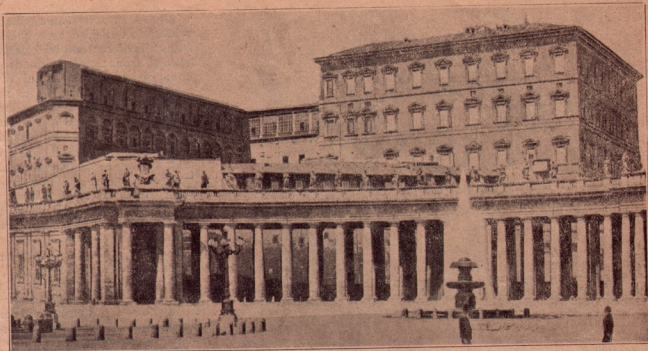
□ □ □

ARMATURA UNUI DREADNOUGHT

Uriășele dreadnoughte, pentru cari statele de câțiva ani încoace pe întrecutele cheltui parca sutele de milioane, sunt atât de încărcate cu tunuri, încât par adevărate guri de foc. E interesant, să vezi un dreadnought în largul mării, poposind maistos, greoiu, ca o uriașă cetate de fier zidită în mijlocul nemărginirii de apă. Valurile adâncului biciuit de furtună se izbesc neputincioase de pereții lui de oțel și se sfărâmă în miliarde de stropi mărunți și alburii, în vreme ce îl privește disprețuitor, cu o cerbiec de necrezut, popotul de valuri. Simțești în suflet, privind o scenă de aceasta, puterea creatoare a genului omenesc și si-

Deputațiunea turcilor dobrogeni. Turcii din Cadrilater, din Dobrogea veche și din toată România, fiind luna trecută un Congres la Constanța, au trimis o deputație de 10 inși la București, să roage guvernul român a-i lua sub ocrotirea sa binevoitoare, asigurându-l de toată alipirea și buna credință a poporului turcesc. După primire, au publicat prin foi o scrisoare deschisă, foarte devotată și recunoscătoare României și Regelui Carol!

Vaticanul, curtea papală din Roma, în care a trăit și a murit Rampola, cel mai mare diplomat al acelei Curți.

garanța cu care ființa aceasta a pus stăpânire pe forțele naturii...

Un dreadnought are de regulă câte patru turnuri de oțel, în fiecare turn câte trei tunuri cu gloanțe de calibru 30'5 cm., mobile astfel, că le poți îndrepta gurile în toate direcțiile și poți deodată slobozi spre aceeași țintă toate cele 12 tunuri. Acestea sunt tunurile cele mai puternice, dar nu mai puțin înspăimântătoare e și seria tunurilor, cari duc până la 5000 de metri. Acestea sunt tot 12 la număr și au calibru de 15 cm. Pentru alungarea torpedelor, dreadnoughtul are 18 tunuri cu tir repede, cu calibru de 7 cm., 2 tunuri cu calibru de 4'5 cm. și 2 mașini de pușcat. O parte din tunurile cu calibru de 7 cm. sunt astfel construite, ca să poată fi îndreptate și spre albastrul cerului, de unde le primejduște în existență bomba aviatorilor. Pentruca siguranța lor să fie cât mai mare mai sunt îmbrăcate în oțel greu, iar împotriva vaselor de sub apă au un al doilea fundament îmbrăcat tot asemenea în oțel.

În afară de aceste mijloace de apărare și de atac, cari formează armatura dreadnoughtului, mai sunt pe el uriașe mașini de electricitate, și aparate pentru telegrafia fără sârmă. Mașinile desvoaltă o putere

de 27.000 cai vapori și pot mână vasul cu o iuteală de 22—23 miluri pe oră... În deplină activitate, alergând ca un nour temut peste valurile uriașe și slobozind râuri de foc din gurile de tunuri, — pare dreadnoughtul azi un iad aprins, ce biciuie păcatele omenimei...

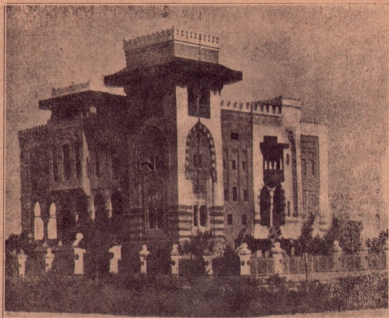
□ □ □

ROMANII ȘI OVREII

În legătură cu agitația Ovreurilor, în Țară, pentru ștergerea articolului 7 din Constituție, „ușierul care nu deschide”, cum îl numește dl G. Bogdan-Duică, — dânsul a scris cartea sa „Românii și Ovreurii” la timp potrivit. În deosebire de alte lucrări cu aceeași temă, cartea dlui Bogdan Duică tratează această chestie vitală

Car mortuar-automobil, — cum se văd prin orașele mari: Berlin, Paris, Viena, etc. Căi cei îmbrăcați în jale și ei, lipsesc. Locul lor îl ține motorul ce abia se vede, și șoferul. La casa mortuară se face slujba. Sicriul se pune pe dricul-automobil, cei ai casei, rudele și stimătorii, îl petrec până la cutare colț de stradă, unde-și iau ultimul adio, — apoi dricul pornește în goană, cei ai casei îl urmăresc în tramvai și se întâlnesc iară la cimiterul, care e afară de oraș, uneori pe zeci de chilometri departe dela casa mortului. Până nu erau motoarele, îngropăciunile acestea, făcute cu carul mortuar tras de cai cu mers în pas, costau și foarte mult și reclamau timp prea mult. Cu dricul-automobil ele se fac azi și repede și fără spese atât de mari.

Vedere din Egipt. Un palat adevărat capod'operă de arhitectură orientală, zidit în stil indian, de un înalt dregător egiptean în Heliopolis (tânga Cairo).

pentru întregul nostru neam, așa cum trebuia: cartea domniei sale i-a în vedere relațiile dintre Români și Ovrei pe întreg teritoriul locuit de Români, constatând același fenomen de cotopire economică și aceeași tendință de stăpânire politică.

Cap'tolului „Ovreiin din Ungaria și Ardeal”, cel mai interesant pentru cetitorii „Cosinzenii”, i se consacră aproape 50 de pagini, cele mai pline de cuprins și documentare, ce s'au scris asupra acestui obiect. O notă ce ridică valoarea științifică a acestei cărți, e bogata informație istorică și documentarea la fiecare pagină prin date statistice interpretate cu o remarcabilă perspicacitate.

Când ajungi la sfârșitul cărții, ai convingerea întemeiată pe un bogat material intuitiv, că organismul nostru social e pândit de o întreagă colonie de bacterii primejdioase și prolifiche. Concluzia ce se impune obiectiv e: menținerea articolului 7 — „ușierul care nu deschide” — și fortificarea prin muncă și solidaritate a corpului nostru național, ca să poată fi în stare să elimineze *din sine și de sine*, tot ce i-ar putea aduce peirea! Celor cari voesc să cunoască temeinic reala primejdie ce ne amenință din partea Ovreilor, le recomandăm citirea cărții dlui Bogdan

Duică. E una din cărțile pe care Germanii le-ar numi „bahn brechend”.

□ □ □

A V I Z

— Albumul lui Vlaicu —

Aducem prin aceasta cu plăcere la cunoștința marelui obște, că ideea noastră, de a cuprinde în un Album, toate amintirile scumpe, toate datele prețioase, din viața mult regretatului fiu al Ardealului nostru, Aurel Vlaicu, — este pe calea unei fericeite împliniri:

Dl *Alexandru Ciura*, distinsul scriitor dela Blaj, a avut bunătața a primi învitatearea noastră și a lua asupra-și sarcina de a scrie dsa frumoasă și jalnicapoventele alui Vlaicu, de a arangea documentele, scrisorile, amintirile, fotografiile și tot bogatul material istoric rămas după scumpul nostru frate prea curând perdut.

Suntem fericiți când putem vesti acest lucru publicului românesc, fiind din nainte siguri, că scrierea dlui Ciura asupra lui Aurel Vlaicu, va fi o lucrare din cele mai interesante, mișcătoare și prețioase, în literatura noastră transilvăneană.

Rugăm cu o cale pe toți cari au ceva date vrednice de însemnat, sau amintiri prețioase despre dragul nostru Vlaicu, — să le pună la îndemână dlui Al. Ciura, profesor, Blaj (Balázs-falva), trimițându-i-le în cel mai scurt timp, — ca să le poată folosi în firul lucrării pe care a început'o deja.

Cam pe finea lui Februar nădăjdum a o vedea pusă în mâna publicului.

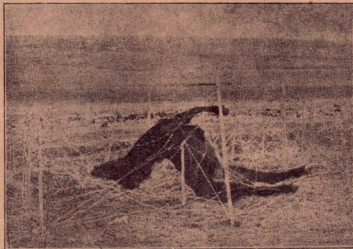
Cei ce doresc a se abona la acest op, să grăbească a o face de pe acum. După apariție prețul de vânzare e mai ridicat.

Banii se trimite la banca „Ardeleana” în Orăștie.

După ieșirea speselor de tipar, venitul merge tot la „Fondul pentru Monumentul Vlaicu”.

Orăștie, 1 Ian. n. 1914.

Dr. Aurel Vlad, Dr. Romul Boca,
editori.

Cal prins în rețelele de droturi, în jurul cetății Adrianopolului. Mai nou cetățile se împrejmuesc pe mari depășări cu rânduri de droturi dințate, de cari să-și rupă picioarele caii sau oamenii ce ar da atac asupra cetății. Abia se văd, ca uriașe pânze de paiangin, prînse de stâlpi scurți dar puternici. Aci se vede un cal care izbit de o astfel de rețea, de durere a sărit odată sus în două picioare, apoi a căzut pe spate și așa a murit. E fotografie de sub zidurile Adrianopolului.

Din lumea clownilor.

„Ave Maria”, piesa cea mai nouă a lui Victor Eftimiu, prezentată cu atât succes pe scena Teatrului Modern din București, ne pune în contrast cu o lume pitorească, romantică și totuși reală, o dinioară scumpă scriitorilor și publicului, azi neglijată cu desăvârșire. Voim să vorbim de lumea pes-triță, adeseori grotescă, uneori sublimă, a circurilor ambulante. A fost un timp când ea interesă mulțimea cu preiozitate, când aventurile sentimentale ale clownilor și ale amazoanelor erau în mințile tuturor. Dela romancierii populari și până la autorii dramatici de talent, toți câți aveau menirea să distreze publicul, își alegeau subiectele din viețua zburcumată și așa de variată a artiștilor de circ.

De vreo treizeci de ani încoace însă, literatura a eliminat, nu știm de ce, aceste elemente pline de interes. Romanele, piesele de teatru și ziarele, au refuzat orice atenție obscurilor dar eroicilor bufoni ai arenei. Astăzi, lumea află așa de puțin despre ei, încât are impresia, că au încetat să mai existe. Nimic nu intră în în noi interesul pe care publicul îl purtă altădată vieții lor private.

Viețua aceasta însă, urmează să se scurgă întocmai ca mai demult, caracterizată de aceleași mizerii și decepții, de aceleași succesiuni de luminii prin circuri și de umbre livide prin marsardele înghețate. Clownii și acrobații zilelor noastre trăiesc aceleași clipe de glorie efemeră, când execută, în tricouri de mătăasă, salturile lor mortale pe arenele circurilor, după cum, întocmai ca și înaintașii lor, ei sunt măsurăți cu o căutătură desprețuitoare, când se prezintă în lume îmbrăcați la fel cu ceilalți. Și fiindcă nimeni nu se mai gândește să le scruteze astăzi existența lor privată, ne vine parcă să credem, că ei nu sunt capabili de suferințe și de pasiuni, ca restul omenirii.

Adevărul e, că pasiunile și suferințele lor, sunt asemenea lor

noastre tuturora. Ele capătă însă un prestigiu deosebit, din pricina decorului în care se mișcă. Arareori constăți un contrast mai mare între condițiile exterioare ale unei ființe și între sentimentele ei intime, ca la artiștii de prin circuri. A ajuns banală povestea clownului care, cu chipul spoit cu făină și îmbrăcat în haine grotești, plânge, răzimat de scândurile culiselor unde așteaptă să-i vie rândul ca să intre în arenă, la gândul grozav, că în vremea asta nevasta ori vreun copil al său, zac bolnavi de moarte într'o mansardă. A ajuns banală — dar nu neverosimilă. Pe fiecare dintre noi, durerea ne surprinde în mijlocul ocupațiilor noastre profesionale. Același lucru se întâmplă clownilor și acrobaților. Dar profesiunea lor fiind tocmai apusul suferinței, mizeriile lor ne par ori atroce ori nereale. De aci obiceiul de a considera cu scepticism scenele cvasi-romantice pe cari scriitorii ni le înfățișează din viața lor.

De ce am numi romantice niște suferințe adeseori reale până la tragedie? Ceea ce îmi place și ceea ce admiri: în piesa lui Victor Eftimiu, e tocmai nota de realism just pe care se bazează ea. Iubirea și îndoilele clownului Coco ar putea fi, ca fond, iubirea și îndoilele oricăruia dintre noi. Capriciile și fluctuațiunile sentimentale ale călăreței Wilma — sunt, deasemenea, de pură esență feminină. Le-am putea regăsi în majoritatea femeilor din lumea asta, fie ele burgheze, actrițe, ori ducese. Unde mai punem că *Ave Maria* ne duce într'o lume aproape uitată în zilele noastre? Autorul ei a dovedit, scriind-o, o simțire frumoasă și un interes curat pentru niște ființe demne de atențiune. Victor Eftimiu are dreptate: un scriitor are voie să-și alege subiectele unde-i place, chiar dacă subiectele acestea „nu mai sunt la modă”. Arta însă e datoare să neglijeze moda, și să cristalizeze orice sentimente omenești, când ele pot da naștere la accente sincere și adevărate.

Pe mine unul, aventura sărmanului Coco m'a mișcat mult. Am găsit întrânsa note spontanee și pitorești. Piesa lui Victor Eftimiu a avut și darul de a mișcă în inima mea și de a le face să defileze în față-mi, legiunile de fantome scumpe adolescenței mele trecute. Cu toate că *Ave Maria* e o operă originală care nu repetă nimic din câte s'au spus, ea m'a tansportat în lumea uitată a saltimbancilor, a căror poveste mi-a fermecat mai demult imaginația. Am revăzut mulțimea de eroi din romanele și melodramele pe cari le evocam, cu luptele, suferințele și devotamentele lor, i-am revăzut cutreerând circurile de prin bălciuri și rătăcind noaptea pe câmpiile înghețate, în mersul lor din sat. Am visat apoi la iubirile și la geloziiile lor, la toate acele scene intime dar mascate de strămbăturile lor profesionale, în vreme ce publicul de prin staluri râde și aplaudă, la lumina searbădă a becurilor de gaz, în atmosfera de grajd, particulară circurilor de orașe ori de bălciuri.

F. N.

RÂNDURI MĂRUNTE

Marea zi a neamului: Regele Carol cetind mesajul regal solemn! Arătăm în numărul de față, la mijloc, sala festivă de ședințe a parlamentului României în momentele solemne ale zilei de 28 Nov. 1913. Deputații și senatorii sunt întrușiți. Iar sus, pe tribună, sub tronul regal, se vede Maestrea Sa Regele Carol (cu semnul x pe pept), cetind mesajul festiv, care decretizează încorporarea pe veci a Cadrilaterului, cucerit prin intervenire diplomatică și militară, în vara anului 1913, crescând coprosul material și prestigiul moral al României, și pacificând Orientul, care ardea în flăcări acuz de un an de zile.

Regele e încunjurat de înalții săi sfințici. Peste capul său se vede principele Ferdinand, la spatele său prințul Carol, la dreapta regelui dl Titu Maiorescu, — și ceilalți ministri și capi civili și militari ai țării.

Sus, ca loge, e tribuna diplomatică (două logi); sub ea, în josul și-riul de statui, e banca ministerială, ocupată de data asta de ofițerii generali ai garnizoanei București. Jos în

Aeroplan armat! Se știe că una din destinațiile mașinilor de zburat, e aceea, de a arunca bombe sau alte materii explozive, de sus asupra orașelor ori cetăților inimice, — lu-ru ce l'a probat cu atăta biruitoare izbândă regretatul nostru Vlaicu la Aspern. — Acum se fac altele de probe cu aeroplanice: Ca ele înseși să fie înzestrate cu arme, cu un fel de tunuri mici, cu care să tragă de sus! — Chipul de aci ne arată: (1) Un soldat cercând să puște de jos în sus după aeroplan, cu o armă specială, un fel de tun de mână, iar chipul de sub (2) ne arată pe zburător îndreptând tunul de pe aeroplan asupra unui punct oarecare pe pământ!

sală (la dreapta în chip) sunt domni senatori și deputați.

Clipă sărbătorească, cum numai la 1877 au mai avut aceste Corpuri legiuitoare, când s'a proclamat *neadri-narea* Țării, iar acum inaugurarea e-rei de *reîntregire* a moșiei străbune!

Carmen Sylva împlinind 70 de ani. Sărbătorită deopotrivă de presa românească, ca și de cea streină, regina României, poeta Carmen Sylva, a împlinit luni, în 29 Decembrie, frumoasa vârstă de 70 ani. Din acest prilej i s-a remarcat activitatea literară și socială pe larg și a fost apreciată și preamărită cu toată dragostea și cu simpatia întreagă, pe care ți-o sâdește

în suflet o ființă bună, cuceritoare și talentată, ca scriitoarele.

Espirăm și noi aceleași urări de bine reginei-poete și îi dorim încă mulți ani fericți, pentru ca să ne poată împărtăși neamul și pe mai departe de aceleași fapte de binefacere, de cari ni l-a împărtășit vreme îndelungată, ca regină a țării românești.

Din scrierile poetei Carmen Sylva dăm în numărul de azi al revistei noastre piesa: *Ultima sdrutare*.

† **Ioan Kalinderu**, fostul președ. al Academiei rom. și administratorul suprem al „Domeniului Coroanei”, s'a stins în zilele trecute în vârstă de 73 de ani, după o viață bogată

în activitate și plină de roade. Marele mort și-a lăsat averea de peste un milion Casei bisericii, zidită de dânsul, iar bogatul său muzeu familiei regale, căreia i-a fost întreagă viața un devotat din cei mai de seamă. — Odihească în pace!

NINGE...

Ninge mereu... Văzduhul își scutură petele albe în șire lungi și nesfârșite. Clopotele vestesc nașterea lui Isus, deșteptând sufletele la dragoste și pace. Cântecul lor străbate împrejuriile, trimițând câte un fior de mișcare crengilor, ce-și scutură pe rând câte un petec, din vălul de mireasă.

Sara de Crăciun.

Fete sfioase, se apropie de biserică, lăsând urmele pașilor în zăpada necălăată. O dără de lumină se imprăștie prin aer, de câteori ușa bisericii se deschide larg, închizând după ea sufletele ce caută liniște și pace.

Cântece de primăvară și laude, raze de luminie se amestecă într-o învaluire ușoară, cu miile de steluțe albe, ce se cern necontenit.

Seara sfântă a bătat la ușe. Credincioșii s'au întors pe la vetrele lor, să prăznuiască în familie sârbătorească dragostei.

Înimile micuților au ajuns momentul tresăririi. Luminițele se aprind, povestind fiecare povestea ei. În ochii lor se refrâng bucuria fericirii ce se apropie.

Stau ghemuiți la ușe, așteptând momentul, când se va deschide, lăsând să se vadă visul așteptat de un an. Toată după amiaza, nu i-a prins jocul. Începură a se jucă de-a „Moș-Crăciun”, de-a „Ingerul”, dar toate le lăsau neisprăvite, înviorați de surpriza ce îi aștepta.

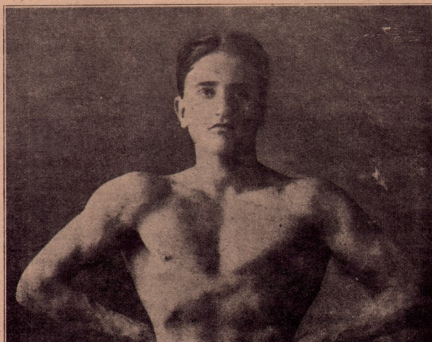
Alergau prin odăi, și se opreau de zeci de ori, la ușa cu misterul. Ce face acolo Ingerul? Pe unde a

ABONAMENTUL REVISTEI „COSINZEANA”

Revista literară ilustrată „Cosinzeana” apare regulat în fiecare săptămână, aducând interesante ilustrații din lumea mare românească și streină, articole variate și pline de învățătură și distracție, apoi nuvele și poezii alese, originale și traduceri. În felul cum se redactează, e unica revistă literară ilustrată la noi în Ardeal și în Bucovina întocmită pentru familii, și merită a nlocui toate revistele streine de acest fel.

Abonamentul pentru Austro-Ungaria e pe un 12 cor., pe jumătate de an 6 cor. Prin efințiatea ei dă prilej tuturor iubitorilor de cetire românească, ca s-o poată abona, căci e mai efință, ca ori ce reviste similare streine și române.

Administrația revistei e în **Orăștie--Szászváros.**

Pept și mușchi dezvoltăți prin alergare.

venit, de ce nu l'au văzut?.. Cum îi sunt aripi, și cum de nu a înghețat de frig, din cer până la pământ?.. Mii și mii de întrebări, la cari mama nu mai ajunge a le răspunde.

„Lasă-ne mamă ușa crepețită, numai cât să încheapă degetul meu cel mic — se roagă ei, — să vedem și noi Ingerul”. „Nu se poate, dragă, căci se spărie și zboară”.. „Tu ai zis mamă, că sorioara noastră e inger acum, lasă-ne s'o vedem. ce ne-a adus, și apoi mi-e tare dor de ea..”

Mama își șterge lacrimile, iar miu-cuții încearcă a vedea ceva prin perdeaua dela ușe.

Un sunet de clopoțel îi deșteaptă. Încep a bate din palme, năvălind spre ușe. Ingerul a zburat pe feastră, dar și-a lăsat darurile, pentru cei cari au fost buni..

Buzele rămân întredeschise, ochii fixați spre lumea cea de basme. Misterul stăpânește sufletele, în vreme ce buzele îngână colinda:

„Astăzi s'a născut
Cel fără de păcat...”

*

Săra târziu... Străzile sunt pustii. Ceata colindătorilor s'a respirat pe la căminuri. Luminițele, după ce și-au isprăvit povestea, au adormit și ele, răspândind un miros de ceară și rășină. Copiii dorm și ei, cu un suris în colțul buzelor, în brațe mai strâng încă câte-o păpușe, câte un soldat de oțel, iar sub perne, nuci de aur, zaharicale, mere crescute în grădina Ingerilor..

Dorm și visează... Sărbătoarea visării cu dragostea și misticismul seu, a bătut de-o potrivă la ușa bogatului și la cea a săracului. E pace și liniște acum..

Visarea și-a întins aripile peste coperișele caselor.

Visază acum copilul sărac și cel bogat, iar fețele lor sunt scaldate într'o strălucire de pace și multumire.

S'au depărtat și îngerii de pe pământ, cu falfăiri ușoare de aripi, perzându-se în zarea cu petale albe..

Ninge mereu... în fulgi mari și frumosi, ce să aștern ușori pe pervazul ferestrii, visând și ei înălțimile din care s'au desprins. Alb pretutindeni, o albeață ce luminează în noapte, și duce sufletele departe, în trecut. Din umbra odăii, e frumos să privești, isvorirea nesfârșită a petalelor.

Prinzi câte-o steluță mai mare, o urmărești până ce să contopească cu celelalte, începi jocul dela început, și te pierzi și tu în dansul curat al fulgilor, în vreme ce sufletul țese povești din trecut..

Nu înțeleg de ce sărbătoarea aceasta îmi umple sufletul de melancolie? Să fie oare pentru noi numai o amintire a atâtor iluzii perdute?... Toate zilele din an să strecur mute, zia aceasta îmi răscolește cele mai gingașe amintiri, îmi răscolește rana, abea încheată..

Stau și trăvesc în mimnicie, în jurul meu tăcerea crește din toate ungherele. Din tăcerea aceasta' apă-sătoare, se desprind cuvinte dragi,

un ciripit plâpând ce mă cheamă mereu... cuvinte... isvorite din întunec. O melodie arginție, clară, venită dintr'un colțisor de rai, îmi umple sufletul de o înviore dulce, adormitoare, iar din jocul amețitor al fulgilor, ce par a lumina în noapte, un înger își flutură aripi, oare în tr'un amestec vrăjit de aripi și petale. Chip răsărit din tăcere și nimnicie, arătate duioasă a bietei mele închipuri bolnave, ce-mi apare de câte ori visarea și misticismul stăpânește ceata micuților. Stau nemışcată, de teamă să nu-mi spulber vedenia.

Visam de tine... draga mamii.

Leontina Ciura.

□ □ □

Tenorul Ionel Rădulescu, făcând turneu prin Ardeal în primăvara anului curent, se opri și la Orăștie. Aci luă asupra sa angajamentul de a conduce corul Reuniunii. Măestria în conducere o dovedi la 6 Iulie 1913, când înaintea noastră se desfășură un concert într' toate artistice. Campania de războiu din Țară îl reclamá, și încălzindu-l cu vorbe incurajatoare, împodobit de flori îl trimiserăm să-și facă datoria de soldat român. Trece peste multe mizerii în decursul campaniei, le învinse, iar în luna lui Noemvrie sosi iarăși la noi. Il aduse dragostea de muncă. Reuniunea română de cântări din Orăștie îl angajă ca dirigent de cor pe lângă modestă retribuție.

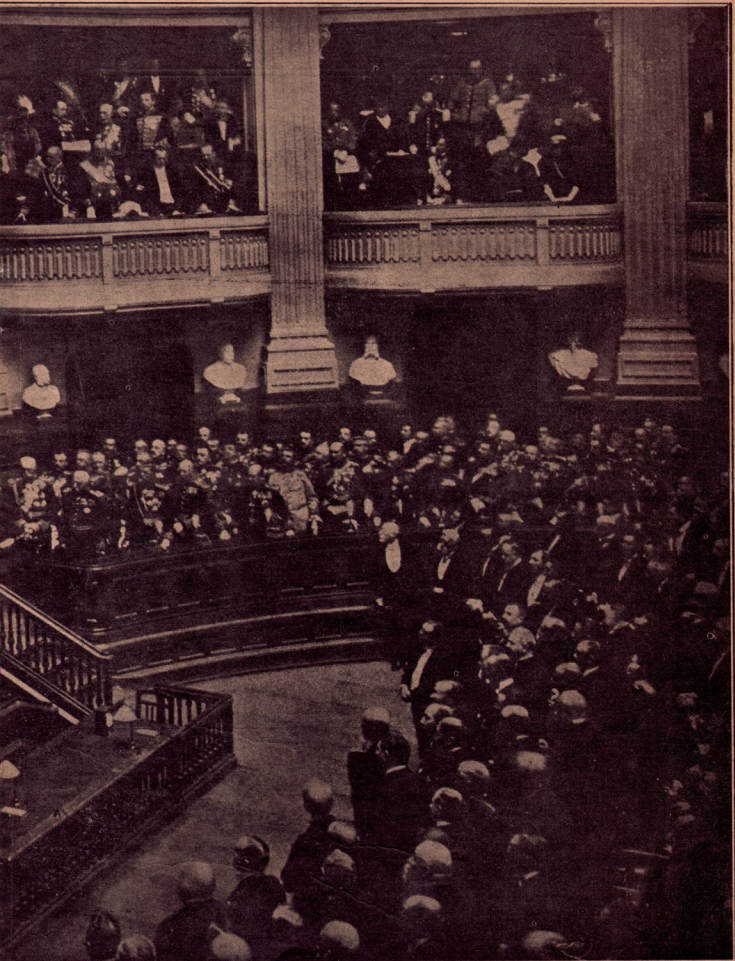
Dela sosire, în 30 Noemvrie dete deja un concert foarte bine succes, la care în număr de tot mare au luat și streinii parte. Pentru sara de Sănbăsiu dirigentul și Reuniunea de cântări pregătesc o producție muzicală teatrală în localitate. Se va cânta ca punct mai însemnat „Serenada” de Porumbescu și se va jucă „Casa veche” comedie în un act, o piesă de sentiment. În decursul dulcelui, Tenorul Rădulescu, însoțit de un cvartet și o solistă, plănuește să aranjeze concerte în diferite centre românești. Astfel e anunțat un concert foarte deosebit în Hunedoara, Iliă, Petroșeni, Cugir, Sebeș, Săliște, iar pentru 15 februarie e în proiect ca toată Reuniunea de cântări să deă concert în Deva.

Recomandăm cu căldură ca publicul românesc să sprijinească în turneel proiectat pe dirigentul nostru, căci prin aceea sprijinește totodată și o cauză social-culturală. O. S.

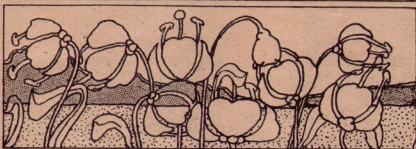

Marea zi a neamului: Regele Carol cetește mesagiul regal solemn!

PAGINI LITERARE

DUMA

Carmen Sylva.

I.

Așa duioasă, blândă Te visară
Străbunii mei în visul de mai bine :
Un înger bun trimes ca să aline
Durerea ce 'mpilă un neam și-o țară.

Urmașe Tu a gingașei Despinae,
Nu slava ce 'ndurații zei fi-o dară,
Nu aurul ce tronu'ți încunjoară
Te fac să strălucești între regine.

Ci sufletul ce pentru Tine bate
În piepturile-atâtor milioane
Și rănile prin Tine vindecate

Te-au așezat senină 'ntre icoane
Și Te-au împodobit induioșate
Cu cea mai strălucită 'ntre coroane!...

II.

Tăcui la versul Tău privighetoarea
Și freamătele 'n codri amuțiră
Și stelele tărilor veniră
Ca să-ți asculte ruga și cântarea.

Un mărgărit bogat ce se înșiră...
Căci El, de care-ascultă cerul, mereu,
Și-a revărsat spre Tine îndurarea:
Ți-a pus în mâni un scepru și o liră.

O Tu, crăiasă blândă a simțirii,
În fața Ta o lume stă uimită,
Îți poartă 'n zare cântecul zefirii.

Te bucură și cântă fericită,
Mai e ca Tine alta 'n largul firii
De două ori regină prea-mărită?

III.

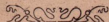
Zeită de dureri alinătoare,
Voi prea mări voința îndurată
Ce pasul Tău făcui să se abată
Spre cel mai bun, mai blând între popoare.

Voi prea mări puterea ce, bogată
Ți-a dăruit cununi nemuritoare,
Dar, când gândesc la rana ce Te doare,
Tresare mintea mea înfiorată.

C-o mână firea darul ni-l împarte,
Cu 'alta visul dulce ni-l destramă.
De ce ni-i drag și scump ea ne desparte

Și nu ține de focul nostru seamă:
De ce-a trimes nemilostiva moarte
Să-ți fure bucuria Ta de mamă?

I. U. SORICU

ULTIMA SĂRUTARE

CARMEN SYLVA

Eră noapte, și fecioarele pretese plecaseră să se culce. Numai una singură rămăsese de pază, lângă focul Altarului, în templu Hestiai. Eră atât de frumoasă, în vestimintele ei albe, că Artemisa își opreă razele pe lespețele templului s-o privească, iar undele mării luptau, alergând să-i atingă picioarele.

Se spunea că în nopțile ei de veghere, cu glas gingaș, privighetoarea o strigă neîncetat: Myglis! Myglis!..., pentru-ca frumoasele-i pleoape cu lungi și umbritoare gene să nu-i fie împovărate de somn. Vestala nu aveă dreptul s'adoarmă, căci avea în pază focul sacru, ce nu trebuia să se stingă nici-odată.

Ochii ei, ca marea la apusul soarelui, erau plini de tainice focuri, într'atăf, că întâia preteasă, cu grije, cătând la dansa, își zicea: „Prea arzătoare îi este privirea!.. Să fie ăre ogîndirea flăcării ce păzește, ori numai văpaia extazului sfânt?..“

Fragedele-i buze de copil, îndurau parcă în silă tăcerea îndelungată a nopții, ca și cum, dacă ar fi îndrăznit, le-ar fi deschis cu un duios cîrîpît de rîndunică.

Deodată, minune! Focul ațâțat, ca de o mână nevăzută, sbucni în limbi mari de flăcări, până sus la acoperiș, iar stâlpii de marmură se înnoșiră și străvezii se făcură. Frumoasa vestală, ca o statuă a Venerii, fu scăldată de lumina ce creștea, creștea mereu, până ce din adâncul scăntetelor de lumină, răsună de odată un cântec cu tonuri de harfă eoliană, un cântec cum ureche de om nu auzise încă și nici glas viu pe lume, nu-l mai cântase vrodată l.

Parcă strunele harfei ar fi fost razele soarelui însuși, într'afăt de nemărginit le eră versul l.

Myglis își simți inima tremurând la auzul acestui cântec ce venea tot mai aproape, ca valul mării alunecând pe nisip, și o învăluia, ca un suflu cald și parfumat! Și iată că sunetul luă formă, și în fața ei, strălucitor apăru Phoebus-Apollon, cel mai frumos dintre zei.

Copila întindea mâinile ca să se apere de dănsul, de dănsul care-i vrăjea privirea cu ochii într'afăt, că nici pleoapele nu putea se le mai cobora l.

Întruchiparea visului ei de finerețe îi sta acum înaintea, de o mie de ori mai frumoasă decât o visase l.

Și parcă i se păru că aude o șoaptă murmurându-i la urechi: „Întoarce-ți privirea, închide-ți ochii și inima, căci fericirea de carte te apropie, e moartea!”

— Și dacă e moartea, să vie cu bine!” îi îngână inima bucuroasă, și fără de a mai zice un cuvânt, copila căzu în brațele zeului l.

Flacăra pe altar se făcea tot mai mare, deși de mult ea o uitase. Myglis nu o vede, Myglis nu vede de cât lumina lui Apollon, în fața căreia focul îi pără nevrednic de privit l.

Cuvinte de dragoste îi șoptește el de aproape. Numele i-l îngână mereu ca și cum ar fi fost o cântare. Ușor apoi îi desface părul, și ca într'o mantie de aur se învălue pe umeri cu dănsul, iar părul schimbă parcă în raze, luciri răspândește împrejurul l.

De atîta lumină ademenite. pasările, crezând că e ziuă, glasuri de bucurie nesfârșit înălțară.

Marea alergă se vadă această nouă Auroră, și în foc fu scăldată și dansa, ca marmora stâlpilor, ca pomii pădurei l.

Firea n'reagă fu părtașă acestei nopți de adâncă iubire, și totuși firea n'reagă prea strămtă pără, pentru a cuprinde atîta fericire l.

„Aud, săbătându-mi-se caii! zise într'un târziu el copilei... nu plînge, mă voi întoarce.

— O se mă uiji!... că multe îți farmecă ochii!

— Nu, nu te voi uita!... Mă voi întoarce iarăși!

— Sunt și alte femei, mai frumoase decât mine!

— Așa crezi! Privește-te dară!” și el, netezind un perete de marmoră cu mâna, îl prefăcu în oglindă.

Myglis atunci se văzu alături cu zeul, frumoasă

ca dănsul, ca el strălucită, și la sânul lui capul de teamă și ascunse, căci ea nu-și văzuse până atunci fața!

Și zeul se întorcea de câteva nopți dănsa eră de veghere. la focul sacru.

Odată întinzindu-i o harfă, îi zise: „Cântă!”

— Să cânt? Vai, Phoebus, nu știu!

— Nu știi? Privește în ochii-mi atunci, și cântă!”

Iar Myglis, privindu-i în ochi, începu să cânte, sfioasă la început, ca o păsărică ce viersul își încearcă, apoi deodată cu glasul puternic, un imn în nălță bucuriei, iar Apollon zăbindu-i, vorbi: „Așa! așa nainte!” și dragele-i buze deschise, sub cari luceau șiraguri de mărgăritare, lung, lung i le sărută.

Iar buzele-i scurte, de dulcea-i sărutare, luceau ca blănde zori; iar ochi-i, — în care zeul își mângăia privirea, — asemenea cerului, ca două mari stele, în adânc tresăriri.

Trupul mlădios al copilei precuse, iar pașii ei părău că nici n'ating pământul.

Cine o vedeă se miră de frumusețea ei uimitoare, cățiva tineri își pierdura mințile, știindu-o vestală și pururea străină iubirii.

Întro altă noapte zeul o învăță să joace.

El cântă și Myglis jucă, pe lespezile templului, sprintenă și neobosită ca frunza pe aripi de vânt. Apollon chemă Horele și Grațiile s'o învețe din ceară să facă frumoase și gingașe chipuri. Cu suflarea și cu mâna încălzită și frământată ceară, arătându-i ce formă să-i dea; așa că ea făcu de nenumărateori chipul lui și altceva nu mai vră să facă nimica. Și stofe neasemuite îi aduse, îndeletnicind-o să brodeze flori pe ele...

„Vezi, îi zicea el, când privesc eu câmpia, câmpia cu flori se îmbracă. Așa fă și tu; cu rumenile tale degete fă să se feasă pe pânză mii de flori!”... Și lucră toată ziua copila.

Tovarășele ei se minunau și o pizmuiau văzându-o..., iar faima măestriei sale se răspândi curând în largul lumii.

Myglis niciodată nu eră obosită. Zeul, deapuru-rea veghetor, îi luase povara somnului, dându-i putere și sănătate.

Întro noapte, Artemisa, zeia templului, venind în pădurea din apropiere, zări lumina ce strălucea înăuntru, și uitându-se, rămase încrămențită, descoperind că Phoebus-Apollon, divinus el frate, iubea o fiică a pământului, și încă pe una dintre cele menite a rămânea totdeauna fecioară!

O clipă îi trecu prin gând o cumplită pedeapsă: dacă ar slinge focul de pe altar, Myglis ar fi de vie îngropată; dacă ar arăta oamenilor fațetele ei, fata nevinovată ar fi biciuită în fața obștei!

Dar... atunci ar da pe față și pe frate-seu, pe care

nimeni nu trebuia să-l vadă trăind, ci numai să-l slăvească în mersu-i pe bolta cea cerească!...

Deaceea, cu pas ușor trecu undele mării, lăsând în urma-i o largă brazdă de lumină, și, în noaptea în care din nou veghiă Myglis, Artemisa intră în templu, și dispregiutoare, încrunțându-și privirea asupra-i, îi zise:

„Ești pierdută!.. De acum Zeul nu va mai trece pragul acesta pe care eu veghez, iar pe tine te voi prăvăli în întuneric și desărușe! Nici focul altarului nu vei avea cu ce-l întrefine, de nu va veni Zeul să-ți-l aprindă; deci vei muri, căci ai îndrăznit se iubești pe Phoebus!”

Myglis, mai albă decât raza ce cădea din cornul Artemisei, se prosternă fără de a mai spune un cuvânt.

Ea zări, ce e drept, cum marea devenea frandafirie sub pașii Zeului care venea, dar îl văzu apoi departându-se de teamă, de a nu da ochi cu soră-sa, ce neclintită stă pe pragul templului.

Pe altar mai pălăia când și când o slabă licărire, dar copila nu avea mintea la dânsa, așa că în zori se sfîșie cu totul, iar asupra lumii spăimântate, soarele, — ascuns de mănoasa zelă, — nu mai ră-sări, și întunericul se întinse peste tot pământul.

Myglis, în noaptea învelită, crezută că Phoebus o înșeală, și că a luat alt drum, către o altă față, mai fericită decât dânsa. Abia atunci văzută că focul se sfîșiese, și zadarnic se trudi să-l aștepte cu suflarea, că ridică doar pușină cenușe ce-i flutură împrejur și-i căzu la picioare.

Cu brațele întinse ea strânse altarul la piept să-i dea o nouă căldură, simțindu-și inima închisă de atâtă foc, cât poate cuprinde o lume; Artemisa intră în templu și cu o săgeată o făntul de altar.

Sângele-i se scurse picătură cu picătură și Myglis rămase mai albă decât o statuă...

„Priveste-ți iubita!, zise Artemisa, răsând și dezvoltându-și fața — așa pedepsesc eu pe fecioarele cari își uită datoria în brațele tale!”

Phoebus intră grabnic în templu și dete un groaznic făpet, văzând pe Myglis întinsă pe altar.

Copila îi surăse încă, și ochii aproape stânsi, îi întoarse către dânsul! El smulse săgeata, dar nici un strop de sânge nu mai curse.

O prinse la sân să-i dea iar o nouă viață; ea în loc să revîvie, se topi cu totul deodată.

Atunci Zeul fugi din templu, blestemând pe soră-sa, — care răsdea de disperarea lui, — și ascunzându-se în norii deslănțului o furtună și torente de ploaie!

Când fecioarele preteșe pufură iar să între în templul Hestiei, găsiră focul stins, pe vestală nicăiri, iar pe altar zăriră o piatră minunată: albă ca un val de fecioară, albastră ca o rază de lună, verde ca marea și cu o flăcără trandalirie tremurând în adânc...

Eră ultima sărutare alui Phoebus-Apollon.

DE ÎNCHIRIAT

CATON THEODORIAN

Sub un cireș înflorit din curte, lângă niște tufe învoalate de soc, o femeie tânără, nostimă și curățică spală rufe într-o albie. Eră numai într-o fustă de stambă, cu o cămășuță pe ea și cu mâncile sufocate până în cot. Când am intrat pe poartă a stat din lucru, și-a șters mâinile pe ceva și-a adăstat să vadă ce caut. Pe urmă a făcut vreo doi pași spre mine, legănându-se, mlădoasă ca o ramură de plop, cu un zimbet galeș pe gene.

„Văd de închiriat, — îi zisei ducând mâna la pălărie — și-aș vrea să cunosc casele!”.

Îmi spuse că numai catul de sus e de închiriat, patru odăi, cunhia și o pivniță, curte de paseri și grădinița în care înfloriseră gura leului și nemțiorul.

Casa aceasta venea așezată pe un dâmb. Odăile de sus dădeau pe un tâpșan despărțit pe mijloc printr-un stachet de lemn; de acolo se lăsau câteva trepte, bătute în pământ pe făruși și se făcea un povârniș pietruit cu caldarâm; odăile de jos dădeau în curti-cica asta:

„Aici jos stăm noi... Dăm numai casele de sus.

— Dumneavoastră închiriați?”

— Noi, da... bărbatu-meu adecă, ale lui sunt. Acum e dus prin județ cu distribuția: dumnealui e distribuitor la tutunuri.

— Cum îi zice bărbatului dumitale?”

— Ioniță Smărăndescu și pe mine, închee răsând, Artica!”.

Intrarăm la tocmeală, că odăile nu erau rele. Coccoana Artirica cerea opt sute de franci pe an. Eu am dat șapte sute și dacă se leagă să ceruiască scândurile, să zugrăvească și să pună geamlac foisorului. Turavura ne-am împăcat.

Peste mână îmi venea să iau casă într-o curte cu proprietarii, dar altele nu găsisem și-mi eră silă să mai umblu.

Spusem că nu le iau decât pe șase luni, că așa-mi eră hotărârea.

Coccoana Artirica știă să îmbie:

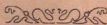
„Lasă c'o să stați și mai mult, numai să vă învâțați la noi. Pe noi ne știe o lume de oameni pacinici ce suntem, la noi nimeni n'a stat mai puțin de doi ani și tot boieri am avut, ofițeri, judecători, oameni mari”.

Ajunse vorba la contract:

„O să facem contract, coccoană Artirico.

— Cum poștești dumneata... dar între oameni cinstiți ce mai trebuie... Pentru șase luni cât zici dumneata. Uite o fitanță”.

Se uită dulceag proprietăreașă, în obraji i se făcuseră gropițe, dinții toți i se iveau albi ca zăharul printre buzele cărnoase ce împlineau o gură unsă cu

miere parcă. Stă cu brațele goale, puțin rumenite și plinuțe, încruciate pe un sân pietros și țănoș prin cămășuță. Nu mai făcui vorbă și scoțând sutarii îi pusei în palmă. Și mâna-i eră mică, îngrijită, cu unghii frumoase:

„Bine... Dar să zoriți cu reparaturile, că stau pe chefulală la hotel și peste vreo cinci zile îmi vine și calabalăcul cu trenul.

— Domnișoru e funcționar?, mă întrebă.

— Da.

S'a legătuit înc'odată și eu am plecat. Lângă porțița proprietăreasa și-a adus aminte că stătuse cu brațele desgolite și și-a tras iute mânecelile în jos, pe coate la vale, parcă întrebându-mă cu ochii de nu-i stătea mă bine cu ele cum fusese. Pân'am urcat în trăsura a stat înfiptă acolo, și ochii îi jucasu în vâgăune ca niște cărăbuși pe spuză încinsă.

La săptămână făcui și cunoștința proprietarului. Domnul Smărăndescu, ca distribuitor la tutunuri, eră mereu dus de-acasă cu cărucioara sa, tot pe drumuri. Părea om năcăjit, aveă o față smeadă, părilită de vânturi, cam chel, ghindoc, trecut de cincizeci de ani și scump la vorbă. Îi zic:

„Uite domnule Ioniță, am luat casa dumată, m'am înțeles cu cocoana Aritica, am dat cătă nu face și-a rămas vorba să faceți reparațiile. A trecut sorocul și nimic nu vād: odăile tot așa, dușumelele, geamlăcul... Eu m'am bizuit pe-o vorbă. Am luat pe șase luni, dacă nu ne ținem de ce-am zis, la toamnă mă mut.

— Da, da", îmi răspunse domnul Smărăndescu, rumezând vorbele, „facem. Pofțiți de vă mutați în două odăi până rânduim în cele din față, pe urmă facem în celelalte.

— Bine, fie și așa". Iar cocoana Aritica, din capul scării, veselă, zimbeă.

Dar a doua zi când am venit cu lucrurile în camion, ia-l pe domnul Smărăndescu de unde nu e. Mi-am dichisit cele două odăi și-am început să aștept meșterii. Pe la prânz m'am pomenit cu proprietăreasa:

„Mă rog de iertare, că bărbatu-meu a pornit des dedimeată, de asară l'a chemat la regie și i-a dat ordin... Ce eră să facă? Dar pune dumneata să facă ce e de făcut, că plătește el". Mă uitam lung la ea și-mi veneă să răd:

„Cum vine asta?

— Foarte lesne, dacă s'a întâmplat așa. Să nu vă supărați... Chemați meșterii, plătim noi tot.

— Bine cocoană Aritico, dar să n'avem vorbă mai la urmă. Mai bucurosu aș fi fost să faceți dumneavoastră cum ne înțelesesem".

Aveă un graiu așa de ciudat cocoana Aritica, se țină stăruitoare dinainte-mi și părea totuș atât de firească și de liniștită. Se vede că venia dela albie că eră cu brațele goale iară până în umăr. S'a dus mulțumită că n'a eșit gâlceavă și eu mă gândeam ce

nepotrivire de vârstă și de fire între domnul Smărăndescu și nevastă-sa.

Pe la jumătatea lunei s'a întors și distribuitorul cu cărucioara. Am prins de veste și l'am rugat să vină sus:

„La te uită, domnule Smărăndescu, eu zic că și dumată o să-ți placă. Am adus meșterii după vorba cocoanei, odăile sunt păhar. Zugrăvitul a costat câte cincisprezece lei de odaie, fac șasezeci, geamlăcul l'am plătit treizeci și vopsitul douăzeci și doi. Mi-ai intrat dator cu o sută doisprezece lei".

Domnul Smărăndescu roteă priviri pe păreți, se uită la dușumelele ce luciau glanț și nu-mi dădea nici un răspuns, adăstând, parcă, să-i vină cineva într'ajutor ca să-și deslege limba. Se ivi într'aceea și proprietăreasa, c'o floare în părul ei negru ca păcura. Numai așa prinse și domnul Smărăndescu să-și miște limburușul, melifând câteva vorbe:

„Auzi Aritico ce spune domnu... o sută doisprezece lei fac reparațiile". Și cocoana Aritica:

— Fac, cine zice că nu fac, că... domnu a adus meșteri scumpi, cine zice. S'ar fi putut și mai ieftin, acum ce-o să facem...

— Noi suntem oameni mici", scăpă din greul sufletului domnul Smărăndescu, „n'ar fi vreme de risipă, tocmai luna asta am niște lipsuri de împlinit... — Las' c'o fi din căștul ce vine" găsi numai decât cocoana Aritica.

Eu mă uitam la ei și tăceam. Mă uitam cam mirat la părul cocoanei Ariticăi, adus în frunte dintr'o pieptănătură cu bălbătăi, cum se făcea vioriu din răsfărângerile vinete ale flori pe care cădeau sforcele de raze de soare, pe obraji i se lăsase o undă purpurie, o vâpaie, cerculețe oacheșei umbreau vâgăunele și clipiă șiret.

Proprietarii așteptau vorba mea. Clipitul pleoapelor Ariticăi mă făcea și pe mine să clipesc:

„Fie și cum ziceți dumneavoastră... Oiu stă anul și ne-om răfui." Încheiai și luai o gazetă în mână, ca să priceapă și să mă lase.

Plăcară oamenii împăcați și mai puseră sfat, pe șoptite, în sală. Când m'am uitat să vād de s'au dus, m'au fript ochii proprietăresei unșuroși ca măslinile. După aia au eșit amândoi din sală în curte.

Mă grăbisem s'o scurtez ca să scap de sub privirile ciudate ale Smărăndeascăi. Numai după ce s'au dus m'am gândit că mă dădusem legat pe un an, când mie-mi ardeă grozav de mutare după șase luni.

Câteva zile am stat bosumflat și treceam măniat pe dinaintea locuinței lor, făcându-mă că nu-i zăresc când îmi dedeau bună ziua. Cum să mă lege la gară!

După o vreme am auzit clopoței dela cărucioară clincăind, semn că domnul Ioniță pornise cu distribuția și cocoanei Ariticăi i-a înșeninat la mine a doua zi chiar:

„Măș rugă la bunătatea dumată... Nu ne-ajun-

gem din parale pentru o săliște ici, o palmă de pământ a jupânei Isădiei, c'o vinde și-am vrea s'o luăm. Îmbună-te dumneata, că n'avem dela cine, din câștul viitor".

Eu scriam și-o ascultam fără s'o privesc. Mi-a stătut condeiul și am ridicat ochii s'o retez odată pentru todeauna.

Cocoana Aritica se îmbrăcase într'un capot nou de tulpan, cu horbofele, în păr își prinsese un trandafir și avea niște ochi! Am scos două sute de franci și i-am dat. La săptămâna s'a întors domnul Smărăndescu și-a venit să-mi mulțumească:

„Nu știu cum să mă plătesc de inima dtale a bună, noi, oameni mici, cu boerii de nu ne-om ajuta".

Când a venit sfântu Dumitru m'am trezit cu chiria plătită încă pe un an. Până la Crăciun cocoana Aritica, cu ochii ei, mi-a mai stors câteva sute, iar domnul Smărăndescu mi-a mai miorlăit la ureche:

„Cu d'al de dumneavoastră de nu ne-om mai înfiripă și noi, oameni mici".

Acum s'au făcut doi ani de când stau cu chirie la Smărăndescu, am zidit o magazie, am pus tinicheaua pe coperiș și mai am și vr'o cinci sute de lei de primit.

Mai serile trecute a venit iară distribuitorul, ghebos, tușind, și galben ca zeama de leșie:

„Domnule dragă, trăite-ar Dumnezeu, a dat mare năcaz peste noi... Avem niște blestemate de parale cu ipotecă în prăvălia de peste drum, mâne e mezatul și de nu arturisiră ni-le suflă dumnezii, mai îndură-te odată că și sufletul mi-l bag în iad pentru dumneata". Abia răsuflă, se ștergea cu degetele pe buze și avea o mustră ticășită de tot. Se întrecă râu. N'am mai putut să înghiț și l'am luat la gură furios, de a șters'o cu capul între umeri, cocoșat ca o jigodie.

Fierbeam și-am vrut să ies din casă. În prag cocoana Aritica. Cu ochii ei, cu graiul ei, cu viclesugurile ei de vulpe, cu trupul ei cel tras prin inel și frângându-se din șale. Mare comedie și asta:

„Poftim cocoană Aritico" i-am zis, „taci, numai să nu te mai aud".

Zăluit am plecat de acasă în ziua aia și numai noaptea m'am întors. Ardea o lampă în odaia de culcare a proprietătesei...

În ajunul Rusailor, deunăzi — zile de odihnă — a venit și domnul Smărăndescu ca să stea cu nevasta de sărbători și să-și mai îndrăvenească oasele strivite în haraba. S'a urcat și la mine și-a stat de vorbă vreun sfert de ceas, ca să mă întrebe de sănătate. Când să plece, ce te gândești?

„Vream să vă mai spun ceva de pe-acuma, din vreme, ca să știți... Chiriile s'au scumpit, fără nouă sute nu mai putem da casele..."

De data asta nu mi-a mai fost mirare. După atâtea ș'atâtea mi s'a părut și firească pretenția lui. Am cercat însă să pun judecată:

„Bine, o fi... Dar chiria mea e plătită pe doi ani încă, trebuia să vă gândiți când ați alergat după banii ce vi i-am dat".

Domnul loniță se făcuse mare, crescuse de-o prăjină, odată s'a îndreptat din șolduri, i-a pierit coașa, a strămbat din buze și m'a dojenit c'o vorbă:

„Dumneata vrei să te bucuri la noi, niște oameni mici..."

— Nu mă bucur dle, Doamne păzește. Să ne răfuim. Dați-mi ce aveți să-mi dați și eu mă mut. Ne-om mai vedea când mi-o vedea ceafa.

— Ți-e lesne dumitale... acum.

— Când acum?"

Cocoana Aritica dăduse cu bobii. Iacăt-o că vine cum eșia domnul loniță, dunăre — spumând.

Ei, când vine cocoana Aritica s'a ispirăvit, nu mai e chip de împotriva, nu mai e lege, nu mai e dreptate. Mi-a stors nouă sute de franci și m'a băgat rob la dumneai încă pe doi ani...

„Cât o să mă stau eu nenisorul în casa ăstor oameni, mă gândeam: O să mă pună să le cumpăr și-o bină, să le clădesc prăvălii, să fac rost de o sfoară de moșie. Mă scot la ciuperca dumnealor, cu „câștul ce vine".

Dar cocoana Aritica parcă mi-a găcit gândurile. S'a apropiat ca o mătă lingușitoare și mi-a spus imbiotor și zaharisit:

„Ei lasă, că de mutat nu te muți dumneata dela noi. Unde mai găsești altundeva așa bine și ieftin...? Aa, nu zău, spune drept, te-ar lăsa inima să te muți dela mine?"

Serisoarea unei fetițe

cătră Moș-Crăciun.

Dragă Moș-Crăciun
Cu sufletul bun
Te rugăm să vii,
Cu brațe nărcate
De daruri bogate
Să împarți la copii!

Eu sunt mititică
Vreau o păpușică
Și un cărușel,
— Ori un legănuț
Frumos și draguț —
Să mi-o culc în el.

Și să-i cânt de dor:
„Nani pușor...
Dormi tu frumușel,
Mama-i lângă tine
Te ngrijește bine
Ca pe-un îngerel".

Am luat eu seama,
Casa-mi cântă mama
Când vrea să mă culce;
Imi spune de crai,
De îngeri, de rai
Și-mi face-apoi cruce...

Și eu am să-i fac
Și-am să mi-o îmbrac
Cu iie cu-alită,
Pieptăraș cu flori,
Cu brâu tri-colori
Și să-i pun crătință.

Și-am să-mi învoț fata
— Cam mă nvoăț tata —
Să fie cumințe,
Să se poarte bine,
C'asa se cuvine
S'ascuț de părinte.

Ah, ce fericire
Și răs și iubire!
Câte-o să-i mai spun...

Te sărut frumos,
Să vii sănătos
Dragă Moș-Crăciun!

Cântec.

Ninge pe alee floarea
Și pierdută 'n aiurire
Trilură privighetoarea
Arii triste de iubire...

Vind... Banca te așteaptă
Sub umbrarul din grădină:
Tot frunzișu-i numai șoaptă
Și de dragoste suspină...

Vin să-ți împletesc cunună
Din gingașe flori de nalbă
Și în albul clar de lună
Veî părea o zână albă...

ST. O. IOSIF

CĂMĂTARUL

H. de BALZAC

„Da, vorbi Gobseck cămătarul, nu aceia cari au cel mai mic credit la bancă, trec pragul biroului meu. Fie ce pas făcut spre mine, denunță o desnađejde, un faliment aproape de a izbucni, și mai ales un refuz de împrumut, încercat la toți banchierii. De aceea nu văd la mine decât cerbi încolțiți de vânzători.

Ei bine, crezi dă că e pușin lucru a pătrunde în culele cele mai ascunse ale inimii omenești, a cunoaște în toată golițiunea ei? Spectacole vecinic variate: plăgi grozave, măhniri de moarte, scene de amor, de mizerie, pe cari apele Senei așteaptă să le curme, bucurii de oameni tănări, cari duc la eșafod, răsete de desperare și sberbări fastuoase. Eri o tragedie: vre-un nefericit părinte, care se asfixiază, fiindcă nu-și mai poate hrăni copiii. Măne, o comedie: un tănăr va încerca să-mi joace scena domnului Dimanche, cu variantele epocii noastre. Ai auzit de sigur slăvindu-se elocvența celebrilor noștri predicatori; mi-am perdut și eu de vreo câteva ori timpul, ca să-i ascult; m'au făcut să-mi schimb câteodată opinia, dar purtarea, niciodată. Ei bine, luați acești preoți, cu Mirabeau și cu Vergniam laolaltă, nu sunt decât niște gângavi, pe lângă oratorii mei. Adevsea, o tănără fată îndrăgostită, un negustor bșătrân, aproape de faliment, o mamă care vrea să ascundă greșala fiului ei, un artist muritor de foame, un curtean la declinul fazei și care vede scăpându-i, din lipsă de bani, roadele eforturilor lui de o viață întreagă, m'au făcut să mă înfior. Acești actori sublimi jucau numai pentru mine, și fără a mă putea înșela. Privirea mea e ca și aceea a lui Dumnezeu: ea pătrunde în fundul sufletelor. Nimic nu mi se poate ascunde. Nimic nu se refuză aceluia, dela care aștepti suma de bani, care să te mântuiască. Sunt destul de bogat, spre a cumpără conștiința aceluia, care-i pun în mișcare pe ministri, dela servitor și până la amantele lor. Nu e aceasta adevărata Putere? Aș putea fi de-

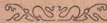
smerdat de femeile cele mai frumoase. Nu este aceasta Plăcerea? Puterea și Plăcerea nu rezumă ele întreg ordinul social? Suntem în Paris vreo zece oameni de acest fel, toți reji necunoscuți și făcuți, arbitrii destinelor voastre, Viețaș nu este ea o mașină, a cărei mișcare i-o dau banii?

Să știi un lucru: mijloacele se confundă întotdeauna cu rezultatele. Niciodată nu se va putea separa sufletul de simțuri, spiritul de materie. Aurul este spiritualismul societăților noastre. Legați de același interes, noi ceștiașlari cămătari, ne adunăm într'o anumită zi a săptămânei în cafeneaua Thémis, lângă Pont-Neuf. Acolo, ne descoperim unul altuia misterele finanței. Nici o avere nu poate să ne mintă, căci posedăm tainele tuturor familiilor. Avem un fel de Carte neagră, în care se înscriu notele cele mai importante ale creditului public, ale băncii, ale comerțiului. Ca sușiți ai Bursel, noi formăm un fel de Sfânt-Oficiu, unde se judecă ei se analizează acțiunile cele mai indiferente, ale tuturor aceluia, cari posedă vreo avere, și întotdeauna găcim drept. Unul dintre noi supraveghează masa judiciară, celalalt masa financiară, un al treilea masa administrativă, al patrulea masa comercială. Eu am ochii asupra tănărilor de familie mare, asupra artiștilor, mondenilor și jucătorilor de cărți, adecă asupra grupurilor celor mai interesante din Paris. Fiecare dintre ei ne spune tainele vecinului său. Pașiunile înșelate, vanitășile jignite sunt flecare. Viciile, decepțiile, răzbunările, sunt cei mai buni agenți de poliție. Ca și mine, toți contrații mei au gustat din toate, s'au săturat de toate și au ajuns să nu iubească puterea și banii, decât pentru ele înșăși.

În oada asta rece și goală, pe care o vezi, a-mantul cel mai semeț, care se irită aiurea la cel mai ușor cuvânt și se bate în duel pentru un gest, se roagă cu mâinile împreunate! Aici negustorul cel mai orgolios; aici, femeia cea mai mândră de frumusețe ei; aici, militarul cel mai frufăș, — se roagă toți, cu lacrimi, de turbare sau de durere în ochi. Aici se roagă și artistul cel mai celebru și scriitorul glorios, ale căror nume vor răsună în posteritate. Aici, sub fruntea mea, se află un cântar, în care se cântăresc moștenirile și dobânzile întregului Paris. Crezi acum, că cu tot chipul meu rece și imobil, nu am și eu plăcerile mele?...”

Am rămas uimit. Moșneagul acela mic și slab, crescuse în ochii mei, se transformase într'o imagine fantastică, în care se personifică puterea aurului. Care putere e mai mare decât a lui?...”

Trad. de A. C.

CRIMA LUI SYLVESTRE BONNARD

— 17 —

Roman de ANATOLE FRANCE — Trad. de VASILE STOICA

„Noi desemnam hărțile, iar domnișoara Lessay le vopsia cu acvarele. Ziua întreagă stetea așa, aplecată asupra mesei, ținând penelul numai cu două degete; o umbră i se coboră de pe pleoape pe obraji și i scaldă într'un fel de întunec ecchii închise pe jumătate. Câteodată își ridică privirile și i vedeam gura întredeschisă. Atăta expresie eră în frumșeta asta, încât

nu putea nici respira, fără a părea că oftează. Mă confundau în visuri până și cele mai obicinuite atitudini ale ei. Când o vedeam înaintea mea, totdeauna mă înțelegeam cu domnul de Lessay: lupiter er stăpânul atotputernic al ținuturilor muntoase din Tesalia, iar Orfeu a fost foarte nesecotit, când a incredințat preoții propovăduirea filosofiei. Nu știu nici astăzi, de frică sau din eroizm, făceam bătrânului concesiia aceasta.

„Domnișoara de Lessay, trebuie s'o spun, nu mă prea băgă în seamă. Nepăsarea asta mi se părea așa de justă și firească, încât nici nu mă gândiam să mă plâng; suferim, dar nu știam nici eu că sufăr. Nădejdea însă mi-eră mare: nu eram încă decât la întâiul imperiu al Asiriei.

„Domnul de Lessay venia în fiecare sară de luă cafeaua cu tata. Cum s'au împrietinit, nu știu. Căci arareori poți găsi două firi așa potrivnice. Tata admiră puțin și iertă mult. Cu vremea ajunsese, de ură ori ce exagerare. Ideile și-le îmbracă în mii și mii de nuanțe, iar opinia cuiva n'o primia decât sub tot felul de reserve. Obiceiurile acestea de spirit delicat, îl scoteau din sărite pe domnul de Lessay, care totdeauna curmă vorba spunând că: „moderația niciodată nu desarmează adversarul, ci dimpotrivă!“ De altfel presimțim și ceva primejdie. Iar primejdia eră Bonaparte. Tata nu mai avea nici o dragoste pentru dânsul, dar cum ani întregi lucrase sub mâna lui, nu-i plăcese, să audă înjurându-l, mai ales înjurându-l în favoarea Bourbonilor, față de cari n'avea decât ură. Domnul de Lessay mai voltaire-an și mai legitimist, decât ori când, învinovăția pe Bonaparte cu toate relele politice, sociale și religioase, ce au dat peste Franța. Astfel stând lucrurile, îmi pierdeam orice liniște, când mă gândiam la căpitanul Victor. Căci unchiul acesta grozav, devenise cu totul nesuferit, de când nu mai eră soră-sa, să-l potoliască. Harfa lui David eră spartă, iar Saul se confundă iarăși în furile sale nebune. Căderea lui Carol al X-lea, ridică și mai mult îndrăzneala bătrânului napoleonian, care se laudă acum cu tot, ce se poate închipui. Nu mai cercetă cu atăta sârg căsocioara noastră, căci îi părea prea tăcută. Din când în când însă îl vedeam răsărind deodată la cină, acoperit de flori, ca un mauzelou. Când se puneă la masă, de obicei înjură din fundul gâtlejului, iar în decursul mâncării se făleă mereu cu aventurile sale de pe vremuri. După cină își împătura servieta, ca o chivără de episcop, dedea pe gât o jumătate de sticlută de rachiu și plecă apoi cu graba omului speriat de ideia de-a petrece câțeva vreme, fără beutură, între șase ochi: cu un filosof bătrân și un savant tânăr. Eram sigur, că dacă s'ar întâlni într'o zi cu domnul de Lessay, totul ar fi pierdut. Iar ziua aceasta a sosit, doamnă.

„Căpitanul de data asta dispărea cu totul sub flori și semănă așa de bine cu un monument comemorativ al gloriilor de pe vremea Imperiului, încât îți venia să-i pui de fiecare braț câte o coroană de siminoc.

Eră neobicinuit de mulțumit; întâia persoană care beneficia de dispoziția aceasta fericită, fu bucătăreasa, pe care o prinse de mijloc, când a adus friptura la masă.

„După cină respinse sticluta obicinuită, zicând că-și aprinde rachiu în cafea. Eu îl întrebai tremurând, nu voiește cumva cafeaua îndată. Eră foarte neîncrezător unchiul Victor, dar nu eră deloc prost. Zorul meu nu-i prea venia la socoteală, căci îndată mă săgetă cu o anumită privire și-mi zise:

— Răbdare, nepoate, răbdare! Nu leatul din trupă are să sune retragerea, ce dracul! Ești prea grăbit, domnule magistru, ca să vezi, dacă am pinteni la cizme, ori n'am.

„Eră vădit, că unchiul îmi gâcise dorința. După cât îl cunoșteam, eram sigur că n'o să plece. Și n'a plecat. E ciudat, ce bine mi s'au întipărit în minte și cele mai mici amănunte din sara asta. Unchiul eră vesel. Îl făcea vesel și numai gândul, că ne stinghirește. Începू să ne spună într'un admirabil stil de casarmă, o poveste despre o călugăriță, o goarnă și cinci sticle de vin negru, care trebuie, să fie foarte gustată prin casarmi, dar pe care, nici dacă mi-aș aduce-o aminte, nu ți-aș putea-o povesti, doamnă. Când trecurăm apoi în salon, ne atrase atenția asupra stării nu prea bune în care se aflau grătarele noastre și ne învăță cu mare aparat științific, cum se folosește crema pentru lustruirea alămlor. De politică, nici o vorbă. Eră cam rezervat.

„În ruinele Cartaginei se auziră opt bătăi. Eră ciasul domnului de Lessay. După câteva minute îl și văzurăm intrând în salon împreună cu fică-sa. Începू apoi iarăș tabletul nostru obicinuit. Clementina trecu lângă lampă, ca să poată brodă. Și cum stetea ușa cu căpșorul într'o umbră ușoară, lumina de sub abajur îi inundă degetele, făcându-i-le aproape străvezii. Domnul de Lessay vorbi de o cometă, pe care o vestiseră astronomii, și desfășură cu priiejuil acesta niște teorii, cari ori cât ar fi de îndrăznețe, dovedesc totuș oarecare cultură intelectuală. Tata, care se pricepeă la astronomie, exprimă ideii foarte sănătoase, terminându-le totdeauna cu vecinicul său: „Dar însfârșit ce știu eu?“ Venii și eu, la rândul meu, cu părerea vecinului nostru dela Observatoriu, a maestrului Arago. Unchiul Victor afirmă, că cometele au mare influință asupra calității vinurilor și ca dovadă ne cită o poveste de cabaret, destul de hazlie. Eram așa de mulțumit de conversația aceasta, încât mă siliam să o mențin și cu ajutorul celor din urmă lecturi ale mele, expunându-le pe larg constituția chimică a acestor astru ușoare, cari cu toate că ocupă miliarde de leghe în văzduhuri, incap și într'o sticlă de vin. Tata, surprins nițel de elocvența asta, mă privi cu ironia sa blajină. Dar nu poți rămâne vicinic în ceruri. Începू să vorbesc, privind la Clementina, despre o cometă de diamante, pe care o admirasem în sara trecută la ciasorul unui giuvaergiu. Inspirația a fost foarte nenorocită.

— Eheii, nepoate, exclamă deodată căpitanul Victor, cometa ta nici nu se poate asemăna, cu aceea, care scânteia în părul împărătesei Iosefina, când a venit la Strasbourg, să împartă cruci de onoare armatei.

— Îi cam plăcea dumneai să se împotoțoneze, grăi domnul de Lessay, sorbindu-și cafeaua. Dar n'o osândese pentru asta. Eră de neam, cu toate că eră cam ușuratică; eră din familia Tasher, și i-a făcut înare cinste lui Napoleon, că l'a luat de bărbat. O fată de a lui Tasher, ce-i drept, nu însemnează mult, dar un Bonaparte nu însemnează nimic.

— Și ce înțelegi dta prin asta, domnule marchiz?, întrebă căpitanul Victor.

— Nu sunt marchiz, îi răspuse sec domnul de Lessay, și înțeleg prin asta, că Bonaparte ar fi nimerit-o foarte bine, dacă-și luă de nevastă o canibală de aceeași goale, tetovate, cu belciugi în nas și de cari grăiește căpitanul Cook, că le-a văzut mâncând cu mare poftă pulpi de oameni, putrezite.

„Știam, c'o să se întâmple așa, imi zisei în mine, și gândul meu cel dintâi fu, să observ că adevărate mi-au fost prevederile. Trebuie să spun, că răspunsul căpitanului a fost sublim. Își puse pumnul în șold, măsura plin de dispreț pe domnul de Lessay și izbucni:

— Napoleon, domnule logofăt, a avut altă tovarășă, nu pe Iosefina și Maria Luiza. Pe asta dta n'o cunoști, eu însă am văzut-o de-aproape; e îmbrăcată în azur și; stele, e încoronată cu lauri, iar pe piept poartă crucea de onoare. Numele acestei tovarășe, domnule, e *Gloria*.

„Domnul de Lessay își puse ceașca pe cămin și rosti liniștit:

— Bonaparte al dtele a fost un derbedeu.

„Tata se ridică și el a lene, își întinse încet brațul și zise cu un glas foarte dulce, cătră domnul de Lessay:

— Ori ce va fi fost mortul dela St. Elena, am lucrat zece ani sub ocăruierea lui; iar frate-meu a fost rănit de trei ori sub acvile lui. Te rog deci, domnule și prietene, nu uită lucrul acesta.

„Bădărăniile caraghioase și sublime ale căpitanului Victor, îl mâniaseră rău pe domnul de Lessay; muștrarea domoală a tatălui meu însă îl infuriă și mai mult. Eră galbin, strângea din dinți și făcea spume, nu altceva.

— Ah uitasem! Butoiul de scrumbii ori cât l-ai spălă, tot a scrumbie miroase. Din sluga unui tâlhar...

„Abia rosti cuvântul acesta și căpitanul îl și înhăță de gât. Și l-ar fi sgrumtat, de nu săriam eu și Clementina.

„Tata, cu brațele înruciate și ceva mai palid, ca de obicei, privi spectacolul acesta cu o expresie de milă nespuse de amară. Ceea ce urmă, fu și mai dureros, dar ce rost are să mai stăruim asupra nebuției duor bătrâni? Izbucii însfârșit, să-i despart. Domnul

de Lessay făcu semn fice-sii și ieși. Cum Clementina îl urmă îndată, alergai după dânsa pe scară.

— Domnișoară, îi zisei, cu un nebul, apucând-o de mână, mi-ești dragă, mi-ești foarte dragă!

„Dânsa îmi păstră mâna o clipă într'a ei, gura i se întredeschise. Ce aveă de gând să-mi spună? — nu știu. Deodată însă ridicându-și ochii spre tatăl său, care urcă în etaj, își retrase mâna repede, și-mi făcu un gest de rămas bun.

„De atunci n'am mai văzut-o. Tatăl său se mută într'o casă din jurul Pantheonului, ca să-și poată vinde atlasul. După câteva luni însă muri de apoplexie. Fică-sa se retrase la Nevers, la familia mame-sii. Se mărită după Achille Allier, feciorul unui țaran bogat din Nevers.

„Cât despre mine, doamnă, eu am trăit singur de atunci, în pace cu mine însumi; vieța, lipsită de năcuziri mari, precum și de bucurii mari, mi-a fost destul de fericită. Dar e mult acum, de când nu mai pot privi în serile de iarnă fotelul gol de lângă mine, fără să mi se strângă inima de durere. Clementina e moartă de mult. Fică-sa, s'a dus și ea. La dvoastră însă i-am văzut nepoata. Nu pot zice încă vorbele bătrânului din Scriptură: „Și acum sloboade pe robul tău, Stăpâne“. Dacă un moșneag ca mine, mai poate fi de folos cuiva, cu ajutorul dvoastră, orfanci acesteia vreau, să-mi închin puterile, ce mai am“.

Cuvintele din urmă le rostisem deja în vestibul doamnei de Gabry, și eră tocmai să-mi iau rămas bun, când dânsa-mi zise:

— Dragă domnule Bonnard, n'am puteri să-ți ajut cum aș vrea. Jeana e orfană și minoră. Dta nu poți face nimic pentru dânsa fără învoirea tutorului.

— Ah, strigai atunci eu, nici prin gând nu mi-ar fi trecut, că Jeana are tutor.

Doamna de Gabry mă privi cu oare care uimire. Nu s'așteptă la atâta neștiință din partea unui bătrân.

Și-mi zise:

— Tutorul Jeanei Alexandre e maestrul Mouche, notar în Levallois-Perret. Mi-e teamă, că n'o să te prea înțelegi cu dânsul, căci e un om foarte serios.

— Eh, Doamne! dar cu cine să mă înțeleg la vârsta mea, dacă nu cu oamenii cei serioși.

Dânsa zimbi cu un fel de răutate plină de gingășie, cum zimbă bietul tata, și-mi zise:

— Cu cei cari îți seamănă. Domnul Mouche nu-i tocmai dintre aceștia, nu-mi inspiră nici un fel de încredere. Pe Jeana a dat-o la un pensionat din Ternes* unde nu se simte bine. Ca s'o poți cercetă, trebuie, să ceri voie dânsului.

Îi sărutai mâinile și ne despărțirăm.

— urmează —

* Un foburg al Parisului.

Trei cărți literare noi.

1. *Gheorghe Stoica*: „ALTE VREMURI”. Prețul 2 cor. În acest volum, care este al treilea în „Biblioteca scriitorilor dela noi”, ce apare sub auspiciile Asociațiunii, se zugrăvesc înduioșătoare scene într-o limbă frumoasă și curată românească. Volumul are peste 300 de pagini și e deopotrivă de interesant dela început până la sfârșit.

2. *Stefan Lázár* — *Al. Ciura*: „FLOAREA BETULIEI”. Prețul cor. 1.80. Un splendid roman din epoca asiro-babiloniană zugrăvind sfâșietoarea tragedie a femutului Holofern, care pornește să cucerească lumea. Nimeni nu i se poate opune, căci brațul lui dărmăă tot, numai frumoasa și fermecătoarea ovrică: Iudita — Floarea Betuliei — îl supune cu dragostea sa, ca apoi să-i taie capul și să-și scape neamul de peire.

3. *Horia P. Petrescu*: „VĂDUVIOARA”. Prețul 1 cor. E la noi în Ardeal întâia colecție de monoloage pe cari diletanții le pot predă cu succes și spre mulțumirea publicului, la serate teatrale. Fiecare monolog e plin de spirit și de vervă și autorul a umplut cu acest volum de monoloage un mare gol în literatura noastră dramatică.

Toate aceste trei cărți noi au apărut în editura „*Librării S. Bornemisa*” din Orăștie și se pot procura pentru suma de K. 4.80.

Colecțiile „Cosinzenii”

de pe anul I. și II. se pot comandă dela administrația revistei pentru
:: suma de cor. 15 — ::

Abonații noștri noi, cari doresc să aibă revista noastră dela început, le capătă amândouă colecțiile pentru suma de 13 coroane.

CĂRȚI LITERARE NOUI

— Depozit la „*Librării S. Bornemisa*” în Orăștie. —

	Cor. rli.
Gh. Stoica: Alte vremi, povestiri	2—
Ion Agârbiceanu: Schițe și povestiri	2—
Al. Ciura: Amintiri	1.60
I. Dragoslav: Volintiri	1.80
L. Rebreanu: Frământări	1.50
V. Eftimiu: Poemele singurătății	2—
A. Fogazzaro: Misterul Poetului, roman	1.80
St. Lázár: Floarea Betuliei, roman	1.80
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi	1.60
A. Hamat: Noua lege militară	2—
E. Borcia: Versuri flustrate	—60
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii populare	—60
H. P. Petrescu: Văduvioara și alte șase monoloage	1—
Ion Gorun: Știi Românește?	—30
Alina G.: Arta de a vorbi în societate și diferite ocazii	—60
Irimescu-Cândești: <i>Aurel Vlaicu</i>	—60
Brătescu-Voinescu: Întunec și Lumină, nuvele și schițe	2—
Bucura Dumbravă: Pandurul, roman	3—
Vhlaufă: La gura sobei	2.50
M. D. Rădulescu: Lei de peatră, poezii	3—
Onițiu: Din cele trecute vremi	3—
Hodoș: Masa ieltină. Gătirea mâncărilor	1.20
Iosif St. O.: Cântece, ed. II.	2—
Antonescu: Studii asupra educației morale și estetice	3—
Constantinescu I.: Din problema educației	3—
Rousseau: Emil, sau despre educație, trad. de Adamescu	2.50
E. Rostand: Romanșioși, comedie în 3 acte	—40
Moldovan S.: Ardealul II. Tinutulire de pe Murăș	—90
O. Goga: Din umbra zidurilor, poezii	2—
I. Slavici: Mara, roman	2—
G. Flaubert: Salambo, roman trad. de L. Daus	2—
Virgiliu: Eneida, trad. de Pandeala	2.50
D. Pătrășcanu: Timotheiu Mučenicul	2—
N. Zaharia: Ce este fericirea	1—
N. Zaharia: Amorul	1—
Rădulescu-Codin: Făt-Frumos, povești	—30
I. Claretie: Drapelul, povestire trad. de Z. Bărbulescu	—30
I. Agârbiceanu: Datoria, nuvele și schițe	—30
I. Râșcanu: Poveștile lui Perrault	—30
Carmen Sylva: Poveștile unei Regine	—30
V. Conta: Încercări de metafizică	—60
M. Maeterlinck: Sora Beatrice, Miracol, 3 acte tr. Minulescu	—30
D. Stern: Bulgaria sângerândă	—60
Honore de Balzac: O afacere înnuțecoasă	—40
R. Bringer: Spionii lui Napoleon	—80
Wells G. H.: Primii oameni în Lună	—80
Eftimiu V.: În temnițele Stambulului	—40
Onoto Vatana: Priveghitoarea Japonieză	—40
Memoriile lui Napoleon	—80
Anghel C.: Răscoalele din 1907	—80
Domnia și dețronarea lui Cuza-Vodă	—80
Eroii Unirii: Jerfia lui C. Negri	—80
Marchiza de Pompadour	—80
Napoleon în Rusia	—80

— Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 bani de fiecare carte. —

— Porto recomandat cu 25 bani mai mult. —